

ตารางที่ 33 จำนวนหนี้สินจากการกู้ยืมเพื่อการศึกษาของบุตรหลานจำแนกตามขนาดของโรงเรียน

รายการ	จำนวนผู้ปกครองนักเรียน จำนวนเงินที่กู้และดอกเบี้ย (Median)								
	โรงเรียนขนาดใหญ่ (N=555) (n=151, 27.21%)			โรงเรียนขนาดกลาง (N=559) (n=162, 28.90%)			โรงเรียนขนาดเล็ก (N=386) (n=105, 27.46%)		
	คน	เงิน	ดอกเบี้ย %	คน	เงิน	ดอกเบี้ย %	คน	เงิน	ดอกเบี้ย %
1. ยืมเงินจากญาติพี่น้อง ต่อปี									
1) ไม่เสียดอกเบี้ย	58	3,850	-	94	2,000	-	62	2,700	-
2) เสียดอกเบี้ย	16	5,000	3.81	13	5,000	4.38	11	5,000	5.38
2. กู้ยืมจากบุคคลอื่น ๆ ต่อปี									
1) ไม่เสียดอกเบี้ย	25	3,400	-	27	6,100	-	30	5,000	-
2) เสียดอกเบี้ย	33	23,000	6.94	39	12,000	5.63	27	11,000	6.87
3. กู้เงินจากธนาคาร	43	10,000	4.56	53	8,000	5.82	20	10,000	5.46
4. กู้เงินจากแหล่งต่าง ๆ	31	17,000	4.08	40	13,000	4.20	33	13,000	6.02
5. ให้บุตรหลานกู้เงิน เพื่อการศึกษา	49	2,000	-	47	1,000	-	33	1,000	-
6. นำทรัพย์สินไปจำนำ /จำนอง	19	5,000	4.54	24	9,000	4.74	16	13,500	4.34
7. ขายทรัพย์สิน	22	1,500	-	23	2,000	-	15	5,000	-

จากตารางที่ 33 จะเห็นว่า ผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ ร้อยละ 27.21 เป็นหนี้จากการกู้เพื่อการศึกษาของบุตรหลาน ส่วนมากยืมจากญาติพี่น้องโดยไม่เสียดอกเบี้ย โดยเฉลี่ยปีละ 3,850 บาท รองลงมาคือ ให้บุตรหลานกู้เงินเพื่อการศึกษา ปีละประมาณ 2,000 บาท และกู้เงินจากธนาคาร ปีละประมาณ 10,000 บาท โดยเสียดอกเบี้ย ร้อยละ 4.56

ผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนขนาดกลาง ร้อยละ 28.90 เป็นหนี้จากการกู้เพื่อการศึกษาของบุตรหลาน ส่วนมากยืมจากญาติพี่น้องโดยไม่เสียดอกเบี้ย โดยเฉลี่ยปีละ 2,000 บาท รองลงมาคือ กู้เงินจากธนาคาร ปีละประมาณ 8,000 บาท โดยเสียดอกเบี้ย ร้อยละ 5.82 และให้บุตรหลานกู้เงินเพื่อการศึกษา ปีละประมาณ 1,000 บาท

ผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ร้อยละ 27.46 เป็นหนี้จากการกู้เพื่อการศึกษาของบุตรหลาน ส่วนมากยืมจากญาติพี่น้องโดยไม่เสียดอกเบี้ย ปีละประมาณ 2,700 บาท รองลงมา คือ กู้เงินจากแหล่งทุนต่าง ๆ ปีละประมาณ 13,000 บาท โดยเสียดอกเบี้ย ร้อยละ 6.02 และให้บุตรหลานกู้เงินเพื่อการศึกษา ปีละประมาณ 1,000 บาท

ตอนที่ 2 ค่าใช้จ่ายที่ผู้ปกครองต้องใช้จ่ายเพิ่มเติมทางบ้านเพื่อการศึกษาของบุตรหลาน

เป็นข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มย่อยซึ่งมีผลการศึกษาดังนี้

ค่าใช้จ่ายพิเศษ ได้แก่ ค่าใช้คอมพิวเตอร์ ค่าใช้จ่ายในการหาความรู้เพิ่มเติม ค่าซื้อโทรศัพท์มือถือ รวมถึงค่าใช้โทรศัพท์มือถือ ค่าวารสารทางวิชาการ ค่าอุปกรณ์จัดกิจกรรมพิเศษ ค่าเรียนพิเศษและค่ากวดวิชา เป็นสิ่งสำคัญนอกเหนือค่าธรรมเนียมตามปกติที่ผู้ปกครองต้องจ่ายเพิ่มให้กับโรงเรียน ไม่ว่าจะเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดปานกลาง ถึงขนาดใหญ่ ค่าใช้จ่ายพิเศษมีอิทธิพลและส่งผลกระทบต่อผู้ปกครองที่คาดหวังว่า การลงทุนเพิ่มจะสามารถทำให้บุตรหลานมีคุณภาพมากขึ้น มีอนาคตที่ดี แต่ค่าใช้จ่ายพิเศษบางประการของโรงเรียนหรือการลงทุนเพิ่มของผู้ปกครองนั้น อาจไม่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งโดยตรงและโดยอ้อม สิ่งที่สำคัญสำหรับค่าใช้จ่ายพิเศษคือ บุตรหลานได้รับผลบวกจากการลงทุนค่าใช้จ่ายพิเศษเพิ่ม และค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองที่ลงทุนเกิดความคุ้มค่าและมีสัมฤทธิ์ผลในทิศทางที่เหมาะสมมากที่สุด

ค่าใช้จ่ายที่มีความจำเป็นหลีกเลี่ยงไม่ได้ ตัวอย่างเช่น หากมีบุตรหลานได้เข้ามาเรียนในตัวเมือง อาจจะย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ตามหอพักหรือพักอยู่กับคนที่รู้จัก แน่แน่นอนว่าค่าใช้จ่ายพิเศษที่นอกเหนือจากโรงเรียนเรียกเก็บแล้ว ย่อมมีค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เพิ่มขึ้นมา คือ ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของบุตรหลาน ค่าอาหาร ค่าที่พัก ค่าเดินทาง ค่าอุปกรณ์การเรียนที่มีความจำเป็นต่าง ๆ รวมทั้ง ค่ากิจกรรมที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาอีกด้วย สิ่งเหล่านี้ผู้ปกครองไม่สามารถดูแลบุตรหลานอย่างทั่วถึง จึงเป็นค่าใช้จ่ายพิเศษที่ไม่สามารถประมาณการได้ถูกต้อง ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ การใช้จ่ายบางครั้งการให้เงินบุตรหลานของผู้ปกครองแต่ละคนนั้นไม่เหมือนกัน เช่น ให้เป็นรายวัน รายเดือน รายภาคเรียน หรือตามแต่วิธีการ บุตรหลานย่อมมีผลต่อหนทาง ในการหารายได้เพิ่มเพื่อให้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายของตนเอง ทั้งนี้การใช้จ่ายให้พอเพียงขึ้นอยู่กับผู้ปกครองในการควบคุมดูแลหรือแนะแนวทางให้บุตรหลานของตนในการควบคุมค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น นอกเหนือจากค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาปกติ เช่น ผู้ปกครองบางคนมีวิธีการควบคุมค่าใช้จ่ายโทรศัพท์มือถือโดยการจำกัดเวลา หรือติดตามพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์ของบุตรหลาน นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ปกครองในสังคมเมืองยินดีที่จะให้บุตรหลานได้เรียนรู้สังคมที่กว้างกว่า ในด้านภาษาและวัฒนธรรมต่างชาติ เพื่อให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อจัดให้บุตรหลานได้ไปทัศนศึกษาต่างประเทศ เรียนภาษาจีน ญี่ปุ่น อังกฤษ แม้ค่าใช้จ่ายจะสูงแต่ก็มี ความพอใจต่อการเรียนรู้ของเด็ก

สำหรับการใช้จ่ายทางการศึกษากับความคุ้มค่าของผู้ปกครองที่ลงทุนไปนั้น เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อตัวบุตรหลาน ซึ่งเกือบทั้งหมดผู้ปกครองต้องใช้จ่ายเงินหรือลงทุนค่าการศึกษาพิเศษ เช่น ค่ากิจกรรมพิเศษ ค่าเรียนพิเศษ เป็นต้น เพื่อให้บุตรหลานของตนมีอนาคตที่ดี ได้เรียนต่อในสถานศึกษาที่ดีหรือมีงานทำรายได้สูง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทัศนคติของผู้ปกครองที่ยอมเสียเงินเพื่อแลกเปลี่ยนกับสิ่งที่ได้คาดหวังไว้ในอนาคตของบุตรหลาน โดยสามารถจำแนกความคิดเห็นของผู้ปกครองแสดงออกถึงความพึงพอใจต่อค่าใช้จ่ายพิเศษ ออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มที่มีความพึงพอใจระดับมาก โดยส่วนมากผู้ปกครองในกลุ่มนี้มักจะยินยอมลงทุนให้กับบุตรหลาน มักไม่มีปัญหาข้อขัดแย้งในการเรียกเก็บเงินของทางโรงเรียนหรือมองเห็นว่าสิ่งใดดีก็จะยอมลงทุนให้ทุกอย่าง เพราะเชื่อว่าการลงทุนเหล่านี้จะไม่เสียเปล่า ซึ่งอาจจะแบ่งเป็นกลุ่มย่อย คือ กลุ่มที่วางใจ โดยมีการติดตามดูแลพฤติกรรมของบุตรหลาน ตัวอย่างเช่น การทำข้อตกลงเบื้องต้นระหว่างบุตรหลานกับผู้ปกครอง อาทิ บุตรหลานเรียนได้คะแนนดี กิจกรรมเด่นหรือสอบเข้าในสถานศึกษาที่มีชื่อเสียง บุตรหลานจะได้รับตามที่สัญญาเอาไว้ ส่วนอีกกลุ่มคือไม่ได้วางใจแต่คล้อยตาม โดยส่วนใหญ่มักจะเป็นกลุ่มคนที่มีรายได้สูง บางคนเข้าใจเหตุผลในการใช้จ่ายแต่ส่วนมากมักไม่มีเหตุผล หรือเลียงลูกแบบตามใจ

2. กลุ่มที่มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ในกลุ่มนี้ผู้ปกครองมักจะมีฐานะปานกลางถึงยากจนหรือผู้ปกครองที่เป็นคนค่อนข้างละเอียด เพราะถ้าหากค่าใช้จ่ายพิเศษ มีเหตุผลที่จำเป็นต่อตัวบุตรหลานมักจะยินยอมสำหรับค่าใช้จ่ายพิเศษเหล่านั้น ตัวอย่างเช่น ผู้ปกครองมีลูกเรียนในชั้นมัธยมปลาย ต้องให้บุตรหลานไปเรียนพิเศษในตัวเมืองทั้ง ๆ ที่บ้านอยู่ห่างไกลก็ต้องยอม เพราะความต้องการให้บุตรหลานได้สอบเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยได้ นอกจากนี้ยังทำให้บุตรหลานของตนเป็นคนเก่ง เรียนให้ทันเพื่อนหรือมีความรู้ใหม่ ๆ มีประสบการณ์เพิ่มขึ้น โดยมีโอกาสออกไปสัมผัสกับสังคมภายนอก เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตัวบุตรหลานเองที่มีความต้องการที่จะเรียนรู้ในสิ่งใด หากไม่เคียดร้อนต่อครอบครัวหรือตัวผู้ปกครองเอง มักจะได้รับการสนับสนุน แต่ถ้าหากครอบครัวของบุตรหลานมีปัญหา บุตรหลานจะไม่ค่อยกล้าแสดงออกซึ่งความต้องการ เพราะส่วนใหญ่จะเข้าใจเหตุผลและความเป็นไปได้

3. กลุ่มที่มีความพึงพอใจน้อย โดยผู้ปกครองกลุ่มนี้จะมีฐานะปานกลาง (รายได้ไม่พอใช้จ่าย) ถึงยากจน มักจะแสดงออกแบบรุนแรง เช่น แสดงท่าทีไม่พึงพอใจ ทางคำพูดหรือสีหน้าออกมาชัดเจน เมื่อกล่าวถึงค่าใช้จ่ายพิเศษ มักมีคำถามหรือข้อโต้แย้งเสมอ เช่น ทำไมต้องเก็บเงินการเรียนเพิ่ม (ค่าบำรุงพิเศษอื่นๆ) หรือมักไม่เข้าใจเหตุผลในการเรียกเก็บเงินของทางโรงเรียนในแต่ละครั้ง แม้ว่าจะเข้าประชุมทุกครั้ง แต่ไม่กล้าเสนอแนะหรือซักถามในข้อสงสัย เป็นต้น จึงเป็นกลุ่มที่ค่อนข้างมีปัญหาต่อการใช้จ่ายพิเศษ ซึ่งความคิดเห็นของผู้ปกครองกลุ่มนี้คิดว่า ควรได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐเพียงอย่างเดียว เช่น ได้เรียนฟรีทุกอย่าง ครบถ้วนแม้แต่ค่าอาหารกลางวัน เครื่องแบบนักเรียน

การเดินทาง รวมทั้งให้ทุนการศึกษาจนจบในระดับที่สูงสุด เป็นต้น แท้จริงแล้วเกิดมาจากภูมิหลังของครอบครัวที่มีปัญหารายได้ที่ไม่พอกับรายจ่าย ปัญหาหนี้สินทั้งภายในและภายนอก ครอบครัวมีปัญหาพ่อแม่หย่าร้าง เป็นบุตรหลานกำพร้าถูกทอดทิ้งให้อยู่กับญาติหรือคนรู้จัก จึงอาจเป็นผลที่ทำให้เกิดความยากลำบากในการดำเนินชีวิต จนเกิดความไม่พึงพอใจสำหรับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นในจุดนี้ ด้วยเหตุที่พวกเขาในฐานะยากจนอยู่แล้ว เมื่อโรงเรียนมีการเรียกเก็บเงินเพิ่มจากการเก็บในครั้งแรก ซึ่งพวกเขาก็มีปัญหาในการจัดหามาให้ตามปกติ แต่เมื่อโรงเรียนเรียกเก็บอีก จึงเพิ่มภาวะคับข้องใจ ในการที่จะจัดหามาในรูปแบบของการกู้ยืม ขายสิ่งของ จำนำทรัพย์สินเท่าที่มี เพื่อแก้ปัญหาที่มีอยู่ จึงยิ่งเพิ่มความยากจนแก่ครอบครัวมากขึ้น

แต่ทว่าค่าใช้จ่ายพิเศษต่างๆ นั้นย่อมขึ้นอยู่กับบริบทแวดล้อมของสภาพสังคมนั้นด้วย หากเป็นสังคมในตัวเมืองที่มีโรงเรียนขนาดใหญ่มากมายทั้งของรัฐบาลและเอกชนมีบรรยากาศของการแข่งขันสูงทั้งในรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนปกติและการสอนพิเศษหลังเลิกเรียนตอนเย็นหรือในวันหยุด ซึ่งเป็นไปตามความนิยมของสภาพสังคมในเมือง แต่ถ้าเป็นสังคมแบบชนบท การแข่งขันต่างๆ จะไปในรูปแบบธรรมดาผู้ปกครองที่ค่อนข้างมีฐานะก็จะส่งบุตรหลานเข้าเรียนในตัวเมืองส่วนผู้ปกครองที่มีฐานะปานกลางถึงยากจนก็จะมีสภาพสังคมที่ไม่ดีในตัว ไม่แข่งขันมีชีวิตแบบเรียบง่าย ตามสภาพความเป็นอยู่ ซึ่งโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่จะหายาก จะมีโรงเรียนขนาดกลางจนถึงขนาดเล็ก ส่วนนักเรียนที่มีภูมิฐานะระหว่างสังคมเมืองกับสังคมชนบท ถ้ามีฐานะจะมุ่งสู่สังคมเมือง เพราะคนที่มีฐานะมีความสามารถส่งบุตรหลานให้เข้าโรงเรียนที่มีชื่อเสียง มีโอกาสและความสามารถในการบริโภคในสิ่งที่เห็นว่าคุ้มค่ากับการลงทุนและผู้ปกครองที่มีฐานะยากจนก็จะส่งบุตรหลานเรียนที่บ้านเพราะค่าใช้จ่ายไม่สูงจนเกินไป การเรียกเก็บค่าใช้จ่ายต่างๆ ก็สามารถผ่อนผันการชำระกับทางโรงเรียนได้ แต่จากการสนทนากับผู้ปกครองส่วนใหญ่ในชนบทต่างมีความต้องการส่งบุตรหลานของตนเองให้ได้เข้าเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง เพราะถือว่าอยู่ในสังคมที่เจริญ มีการจัดการเรียนการสอนโดยบุคลากรครูที่มีคุณภาพ มีสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยและที่สำคัญจากคำตอบที่ได้รับ คือ มีความต้องการให้บุตรหลานของตนเองได้เรียนจบในชั้นที่สูงและมีงานทำเพื่อการดำรงชีวิตที่มั่นคง